మహాభారతము

శాంతి పర్వము

ఐదవ అధ్యాయము (రెండవ భాగము)

“పితామహా! వేదములలో ధర్మము, అర్థము, కామము అనేవి చెప్పబడ్డాయి కదా. ఈ మూడింటిలో దేనిని అనుసరించడం మంచిది.” అని అడిగాడు ధర్మరాజు.

“ధర్మనందనా! ఈ సందర్భంలో నీకు కుండధారుడు అనే వాని చరిత్ర చెబుతాను సావధానంగా విను. ఒక బ్రాహ్మణుడు యజ్ఞం చేయ తలపెట్టాడు. అతని వద్ద ధనము లేదు. ధనముకొరకు అతడు తపస్సు చేసాడు. అప్పుడు కుండధారుడు అనే దేవతల అనుచరుడు అతని వద్దకు వచ్చాడు. “విప్రుడా! నీ కోరిక ఏమిటి?” అని అడిగాడు. “నాకు ధనము కావాలి.” అని అడిగాడు విప్రుడు.

అప్పుడు ఆ దేవతల అనుచరుడు మణిభద్రుడు అనే కుబేరుని అనుచరుని తలచుకొన్నాడు. మణిభద్రుడు ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. “ఓ మణి భద్రా! ఇతనికి కావలసిన ధనము ఇమ్ము!” అని పలికాడు. “ఇతనికి ఎంత ధనం కావాలన్నా ఇస్తాను.” అని అన్నాడు మణిభద్రుడు.

ఇంతలో కుండధారునికి ఒక ఆలోచన వచ్చింది. “ఈ విప్రుడు మానవుడు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు చనిపోతాడు. కాబట్టి ఇతనికి ధనము అనవసరము. ఇతని బుద్ధి ధర్మమార్గంలో నడిచేట్టు చేస్తే ఇతనికి సకల సంపదలు చేకూరుతాయి.” అని అనుకున్నాడు. తన మనసులో అనుకున్న

విషయాన్ని మణిభద్రునికి చెప్పాడు కుండధారుడు.

ఆ ఆలోచనకు మణిభద్రుడు సంతోషించాడు. అప్పుడు కుండధారుడు విప్రుని బుద్ధి ధర్మమార్గములో చరించేట్టు అనుగ్రహించమని దేవతలను ప్రార్థించాడు. ఆ ప్రకారమే ఆ విప్రునికి తపస్సు చేయవలెనని తలంపు పుట్టింది.

అప్పుడు ఆ విప్రుడు కుండధారునితో ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహాత్మా! ఇప్పటి వరకూ నా మనస్సు ధనము కావాలనే కోరుతూ ఉంది. నీ దయ వలన నా మనస్సు తపస్సు నందు లగ్నమయింది. ఇప్పుడు నాకు ధనము అక్కర లేదు. నాకు తపస్సుచేసుకోడానికి అనుమతి ఇవ్వు" అని ప్రార్థించాడు. కుండధారుడు ఆ బ్రాహ్మణునికి తపస్సుచేసుకోడానికి అనుమతి ఇచ్చి వెళ్లిపోయాడు.

ఆ బ్రాహ్మణుడు ఘోరమైన తపస్సు చేసాడు. అతని శరీరము మనస్సు మానవత్వాన్ని వదిలి దివ్యత్వాన్ని పొందాయి. ఇప్పుడు అతనికి దివ్య శక్తులు లభించాయి. "ఇప్పుడు నేను నన్ను ఆశ్రయించిన వారికి ధనము, రాజ్యము ఇవ్వగలను" అని మనసులో అనుకొన్నాడు.

ఆ సమయంలో విప్రుడు, కుండ ధారుని తన మనసులో తలచుకున్నాడు. కుండధారుడు ఆ విప్రుని వద్దకు వచ్చాడు. ఆ విప్రుడు తన తపో మహిమతో గంధము, పూలు సృష్టించి కుండధారుని పూజించాడు. "విప్రోత్తమా! నీవు నిరంతరమూ ధర్మాన్ని ఆశ్రయించు. యోగాభ్యాసము చెయ్యి. నీ మనస్సును ఆత్మానుసంధానము గావించు." అని పలికి కుండధారుడు వెళ్లిపోయాడు.

ధర్మరాజా ఆ బ్రాహ్మణుని కథ వింటివి కదా. నీకు ఇంకొక ధర్మ సూక్ష్మమును చెబుతాను విను.

ఒక బ్రాహ్మణుడు తన భార్యతో అరణ్యంలో ఆశ్రమము కట్టుకుని నివసిస్తున్నాడు. అతడు పొలములో రాలిన గింజలను ఏరుకొని జీవి స్తున్నాడు. అతడు అహింసను ఒక వ్రతంగా పాటిస్తున్నాడు.   యజ్ఞములలో హింస మంచిది కాదని ఫలములతో హవిస్సును అర్పిస్తున్నాడు. అది వేదవిహిత పద్ధతి కాదని తెలిసికూడా శాపం పెడతాడు అనే భయంతో అతని భార్య తన భర్తకు ఎదురు చెప్పలేకపోయింది.

కాని, ఇంద్రుడు మొదలగు దేవతలు హవిస్సులు స్వీకరించడానికి రాలేదు. అగ్ని తన శక్తిని కోల్పోయాడు. అప్పుడు అక్కడకు ఒక జింక వచ్చింది. తెలిసిన విషయం చెప్పనందుకు ముని పత్నిని దూషించింది. తనను చంపి ఆ మాంసముతో హవిస్సులు ఇవ్వమని కోరింది. దానికి ఆ బ్రాహ్మణుడు సమ్మతించలేదు. ఆ జింక కొంత దూరం పోయింది. మరలా వెనుకకు వచ్చి “ఓ విప్రోత్తమా! నీకు దివ్యదృష్టిని ఇచ్చాను. చూడు. నేను చెప్పినట్లు చేస్తే, నిన్ను అభినందించడానికి అప్సరసలు, గంధర్వులు విమానములలో వచ్చి ఎదురు చూస్తున్నారు. అని పలికింది.

ఆ ప్రకారంగా ఆ విప్రుడు దివ్యదృష్టితో చూచాడు. జింక చెప్పినట్టు అక్కడ అప్సరసలు, గంధర్వులు ఉండటం చూచాడు. ఆ జింక చెప్పినట్టు దానిని హింసించడానికి పూనుకొన్నాడు. దానితో అతని తపస్సు విఘ్నము యింది. ఆ జింక ధర్మదేవత రూపం దాల్చింది. “ఓ విప్రోత్తమా! నేను ధర్మ దేవతను. నిన్ను

పరీక్షించుటకు నేనే జింక రూపంలో వచ్చాను. నీకు ఒక ధర్మసూక్ష్మమును చెబుతాను విను. అనవసరంగా జీవహింస చెయ్యడం పాపము. కానీ అవసరమైన చోట జీవహింస చెయ్యడం పాపం కాదు. నీ అహింసా వ్రతమునకు హాని కలగదు. కాని, యజ్ఞం చేస్తున్నాము కదా అని అనవసరంగా జీవహింస చెయ్యడం మంచిది కాదు." అని పలికింది ధర్మదేవత. అతని యాగము నిర్విఘ్నంగా నెరవేరేట్టు అనుగ్రహించింది." అని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు.

"పితామహా! పురుషుడు ఏ కారణంతో పాపాలు చెయ్యడం మొదలెడ తాడు. ఏ కారణంతో ధర్మ పరమైన కార్యములకు పూనుకొంటాడు. ఈ ధర్మ కార్యములు, పాప కార్యముల నుండి ఎలా విముక్తి పొందుతాడు. వివరించండి." అని అడిగాడు.

"ధర్మనందనా! మానవుడు ఇంద్రియములతో గంధము, రసము మొదలగు వాటిని ఆస్వాదిస్తాడు. ఆ క్రమంలో లోభము, మోహమునకు లోనవుతాడు. లోభము మోహము ఎప్పుడు మనసులోకి ప్రవేశించాయో అప్పుడు అధర్మమునకు పాల్పడతాడు. దాని వలన పాపకార్యములు చేస్తాడు. దాని వలన పాపం చుట్టుకుంటుంది. ఈ విషయం ముందే తెలుసుకుంటే, మనసును విషయముల మీదికి పోనీయక, సజ్జన సాంగత్యముతో గడిపితే, ఇంద్రియ నిగ్రహం కలుగుతుంది. పాపపు ఆలోచనలు మనసులోనికి రావు. ధర్మమైన బుద్ధి కలుగుతుంది. ధర్మాచరణములో ఆసక్తి కలిగి ఉంటాడు. ఆ పైన ముక్తి పొందుతాడు." అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

"పితామహా! మీరు మూడు ముక్కలలో విషయం తేల్చేసారు. కాస్త వివరంగా చెప్పండి." అని అడిగాడు ధర్మరాజు.

“ధర్మనందనా! కుమ్మరి కుండను చేయాలంటే మెత్తటి మట్టి, కుమ్మరి సారె, కుండలు చేసే నేర్పు ఉండాలి. అందువలన ఏ పనికైనా ఉపాయము, నేర్పు అవసరము.

మనలో ఉన్న కోపమును క్షమా గుణంతోనూ, కామాన్ని కామ కోరికలు సంకల్పించక పోవడం వల్లనూ, సత్త్వ గుణాన్ని పెంపొందించడం వల్ల అధిక నిద్రను, నిండైన ధైర్యముతో రాగ ద్వేషములను, ఎల్లప్పుడు జాగరూకతతో ఉండడంతో భయాన్ని, నిరంతర అభ్యాసము చేత వస్తువుల మీద వ్యామోహమును, భ్రాంతినీ, మితమైన ఆహారము తీసుకొనడం వల్ల రోగములను, ఈ శబ్ద,రస,రూప,గంధాదులు అన్ని సారము లేనివి అని గ్రహించడం వల్ల విషయ వాంఛలను, ఎల్లప్పుడూ తృప్తిగా జీవించడం వల్ల లోభత్వమును, ఇతరుల పట్ల దయగా ఉండటం వల్ల అధర్మాన్ని, విచక్షణా జ్ఞానంతో కర్మలనూ, అరికట్టవచ్చును.

పైన చెప్పిన ఉపాయములతో కామ క్రోధములను అరికట్టవచ్చును గానీ, ముక్తిని సాధించలేము. కాని పై చెప్పిన ఉపాయములు ఆచరిస్తూ నేర్పుతో ముక్తిని సాధించాలి.” అని పలికాడు భీష్ముడు.

“పితామహా! ఈ మహా భారత యుద్ధంలో అన్నలను తమ్ములను, తాతలను తండ్రులను బంధువులను, స్నేహితులను చంపుకోవడం కేవలం ఆశ వలననే కదా. మరి ఈ ఆశ ఎలా తొలగిపోతుంది? వివరించండి.”అని అడిగాడు.

“ధర్మరాజా! ఈ సందర్భంలో మాండవ్యుడు జనకునికి చెప్పిన మాటలు నీకు చెబుతాను. నీ ప్రశ్నకుసమాధానం లభిస్తుంది. ఒకసారి మాండవ్యుడు అనే ముని జనక మహారాజు వద్దకు వచ్చి తనలో ఉన్న ఆశ చావడానికి తగిన శిక్ష విధించమని అడిగాడు. అప్పుడు జనక మహారాజు మాండవ్యునితో ఇలా అన్నాడు.

“మునీంద్రా! మనకు ఉన్న సంపదలు దుఃఖమును, దోషములను తెచ్చి పెడతాయి. మనకు దేని మీదా ఆశ లేకపోతే మనకు దుఃఖములు దోషములు అంటవు. అందుకే మిథిలా నగరము తగల బడుతున్నా నాకు ఏమీ జరగనట్టే ఉంటుంది. ఏ కామసుఖమైనా, ఆశను, తృష్ణను విడిచి పెడితే వచ్చేసుఖంతో సమానమవుతుందా! ఆవుకు కొమ్ములు పెరిగినట్టు మనలో ఆశకూడా దిన దినమూ పెరుగుతూ ఉంటుంది. ఆ ఆశామోహము వలన కలిగే “ఇది నాది, వీళ్లు నా వాళ్లు, ఇది నా ధనము, వీళ్లు నా బంధువులు, ఇది నా ఇల్లు,” అనే భావనలు మన మనసులోకి రానీయక పోతే, మనలో ఉన్న ఆశ ఇంకి ఆవిరై పోతుంది.

ఓ మునీంద్రా! దొరికిన దానిని అనుభవించుచూ, దొరకని దానికి చింతపడకుండా, ప్రశాంత చిత్తంతో ఉంటే, అతని మనసులోకి ఆశ ప్రవేశించదు. ఈ ఆశను దుర్మార్గులు విడువ లేరు. ఈ ఆశకు ముసలి తనము, రోగము, చావు లేదు. కాని అది మన ప్రాణం మాత్రం తీస్తుంది. ఎవడైతే ఆశను జయిస్తాడో అతను ఆనందం పొందు తాడు. కాబట్టి మునీంద్రా! నీవు సుఖములు, దుఃఖములు అనే ద్వంద్వ ములకు లోను కావద్దు. అంతఃకరణలో శాంతినిపొందు. అదే నీకు అఖండ సౌఖ్యాన్నిస్తుంది.” అని చెప్పాడు జనకుడు.

కాబట్టి ధర్మనందనా! జనకుని మాటలే నీ ప్రశ్నకు సమాధానము అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

"పితామహా! మానవునికి అవసాన కాలము ముంచుకొస్తున్నప్పుడు అతడు దేనిని ఆచరించాలి. ఇదే విషయం ఇది వరకు మీరు చెప్పినట్టు గుర్తు. కాని విపులంగా వినవలెనని కోరికగా ఉన్నది." అని అడిగాడు.

"ధర్మనందనా! ఒక బ్రాహ్మణునికి మేధావి అనే కుమారుడు ఉండేవాడు. అతను అపరిమితమైన మేధాసంపత్తి కలవాడు. ఆ కుమారుడు ఒకరోజు తండ్రి ఎదుట నిలిచి ఇలా పలికాడు.

"తండ్రీ! మానవునికి దినదినమూ ఆయువు తరిగిపోతూ ఉంటే అతడు ఏమి చెయ్యాలి?" అని అడిగాడు

" కుమారా! ప్రతి పురుషుడు తన జీవితములో బ్రహ్మ చర్యము, వేదా భ్యాసము, వివాహము, సంతానము, ధనము సంపాదించడం, యజ్ఞ యాగ ములు చెయ్యడం, తరువాత వానప్రస్థమునకుపోయి తుదకు సన్యాసము స్వీక రించడం. ఇంతకన్నా ఏమి చేస్తాడు." అని చెప్పాడు తండ్రి.

"తండ్రీ! మానవుడు పుట్టినది మొదలూ ముసలి తనము, మరణము అనుక్షణమూ వెంటాడుతూ నే ఉంటాయి కదా! మరి ఆ దిగులు లేకుండా మన ఇష్టం వచ్చినట్టు వర్ణాశ్రమ ధర్మములు తీరిగ్గా పాటించడం ధర్మమా! ఈ జన్మలో చేయదగ్గ పనులన్నీ వెంట వెంటనేచెయ్యడం మంచిది కాదా! మనం తీరికగా ఒకటి వెంట ఒకటి ధర్మాచరణ చేస్తూ ఉంటే, మరణం మనకోసం ఆగుతుందా! ఇది చెయ్యదగిన పనీ, ఇది చెయ్యకూడని పనీ, ఇది చెయ్యాలా,

చెయ్యకుండా ఉండాలా అని తర్కించుకుంటూ ఉంటే యముడు ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అతనిని తన దగ్గరకు లాక్కుంటాడు.

తండ్రీ! మృత్యువు, అమృతమూ రెండూ మనలోనే ఉన్నాయి. మనలో ఉన్న మోహమే మనకు మృత్యువు. మనలో ఉన్న తత్త్వ విచారమే మనకు అమృతాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. తండ్రీ! జీవ హింస చేస్తూ చేసే యజ్ఞ యాగముల కన్నా, జ్ఞాన యజ్ఞములు మేలు కదా! కాబట్టి నేను అహింసాయుతమైన బ్రహ్మ యజ్ఞము చేస్తాను. యోగ మార్గము అవలంబించడం, తపస్సు చేయడం, కర్మఫలములను త్యజించడం ఇవి కాక వేరే కర్మలు మనకు హితము చేకూరుస్తాయా. అలాగే అన్నీ నాకే కావాలనే కోరికలు దుఃఖాన్ని తెచ్చిపెడ తాయి కదా! విషయ సుఖములను త్యాగము చెయ్యడంతో పోలిన సుఖం వేరే ఉందా! ఈ లోకం శాశ్వతము కాదు అని నాకు తెలుసు. నీవు కూడా విషయ వాంఛలు శాశ్వతములు కావు అని తెలుసుకో! నీ మనసును శాంతంగా ఉంచుకో. ఆత్మ పరిశీలన చేసుకో.౯ అని చెప్పాడు ఆ కుమారుడు.

కుమారుని మాటలకు సంతోషించిన తండ్రి ఆ ప్రకారము ఆచరించి ముక్తిని పొందాడు. కాబట్టి ధర్మనందనా! ఇప్పుడే నేను చెప్పిన బ్రాహ్మణ కుమారుని మాటలలో అంతరార్థం గ్రహించు. నీ ప్రశ్నకు సమాధానం దొరుకుతుంది౯ అని అన్నాడు భీష్ముడు.

౯పితామహా! ఎటువంటిశీలము కలవాడు బ్రహ్మపదము పొందుతాడు. వివరించండి.౯ అని అడిగాడు.

౯ ధర్మనందనా! మితంగా ఆహారం తీసుకుంటూ, ఇంద్రియ సుఖము లను త్యజించి, మోక్షము కొరకు ప్రయత్నించాలి. ఈ సందర్భంలో నీకు హారిత

గీత వినిపిస్తాను. సావధానంగా విను.

పూర్వము హారితుడు అనే ముని కొంత మంది పండితులకు ఈ విధంగా బోధించాడు. సాధకుడైన వాడు నిష్ఠతో ఇల్లు వదిలిపెట్టాలి. కోర్కెల పట్ల విముఖంగా ఉండాలి. తన మాటలతో గానీ, చేతలతో గానీ, సంకల్పంతో గానీ ఇతరులకు కీడు తలపెట్టకూడదు. అందరితోనూ మైత్రి కలిగి ఉండాలి. అందరినీ సమానంగా చూడాలి. పొగిడితే పొంగిపోవడం, తిడితే కుంగి పోవడం చెయ్యకూడదు. నివాస గృహములలో నివసించరాదు. దేవాలయములలో నిద్రించాలి. అడవులలో ఉన్నప్పుడు కొండగుహలలో తలదాచుకోవాలి. సరిగా భోజన సమయానికి మాత్రమే భిక్షాటనకు వెళ్లాలి. తనకు కావాల్సిన దానికంటే ఎక్కువ స్వీకరించరాదు. సున్నితంగాతిరస్కరించాలి. ఎల్లప్పుడూ ఆత్మానురక్తుడై ఉండాలి. వింటివి కదా ధర్మనందనా! ఇలాంటి లక్షణములు కలవాడికి మోక్షము కరతలామలకము." అని చెప్పాడు.

"పితామహా! నేను క్షత్రియుడిని కదా పైగా చక్రవర్తిని. ఈ రాజసము వదిలి పెట్టి, ఇంద్రియములను జయించి, సత్త్వ,రజస్తమోగుణములను పూర్తిగా విడిచిపెట్టి, శాంతి సుఖమును ఎప్పుడు పొందుతానో కదా!" అని ఆవేదన చెందాడు ధర్మరాజు.

"ధర్మనందనా! అప్పుడే అంత తొందర దేనికయ్యా! అన్ని కాలమే నిర్ణయిస్తుంది. కాల నిర్ణయము బట్టి మనము నడుచుకోవాలి. నీ లో కూడా క్రమ క్రమంగా కాలానుగుణంగా ఈ వర్ణ ధర్మముల మీద ఆసక్తి నశిస్తుంది. అప్పుడు కర్మలను త్యజిస్తావు. అప్పుడు సన్యాసమునకు అర్హుడివి అవుతావు. ఇవన్నీ కాలక్రమేనా జరగాలి కానీ నీకు కోరుకుంటే జరగవుకదా!

దీని కి సంబంధించి నీకు వృత్ర గీత అనే ఇతిహాసమును చెబుతాను.

విను. దేవాసుర యుద్ధంలో వృత్రాసురుడు అనే రాక్షస రాజు పడిపోయాడు. అప్పుడు రాక్షసులు అతనినిసురక్షిత స్థావరానికి తీసుకొని వెళ్లారు. కానీ వృత్రాసురుని మొహంలో విషాదచ్ఛాయలు కనిపించలేదు నిర్మలంగా ఉన్నాడు. అప్పుడు రాక్షసుల గురువు శుక్రుడు అతనితో ఇలా అన్నాడు. "వృత్రా! శత్రువులు నీ రాజ్యమును సంపదలను హరించారు కదా! మరి నీకు ఏ మాత్రం దుఃఖము కలగలేదా! కారణమేమి?" అని అడిగాడు.

అప్పుడు వృత్రాసురుడు శుక్రునితో ఇలా చెప్పాడు. "గురుదేవా! కలిమి లేములు కాల వశాత్తు వస్తుంటాయి, పోతుంటాయి. అజ్ఞానులే కలిమి ఉన్నప్పుడు దర్పము, కలిమి పోయినప్పుడు దైన్యము పొందుతారు. ఈ సంపదలన్నీ అశాశ్వతములు అని తెలిసిన వాడు సంపదలు ఉన్నా లేక పోయినా బాధ పడడు. నిర్మలమైన మనస్సుతో ఉంటాడు. ఈ ప్రాణులన్నీ కర్మ వశాత్తు దేవతలు గానూ, మనుష్యులు గానూ, జంతువులు గానూ జన్మలు ఎత్తుతుంటాయి. చస్తూ ఉంటాయి. మరలా జన్మలు ఎత్తుతుంటాయి. ఈ విషయం నాకు తెలుసు కాబట్టే నేను దేనికీ బాధపడను." అని అన్నాడు వృత్రుడు.

శుక్రాచార్యుడు వృత్రుని మనశ్శుద్ధి ఎలాంటి దో తెలుసు కోవాలను కున్నాడు . "ఓ వృత్రాసురా! నీవు రాక్షస రాజువు. నీకు ఇలాంటి అభిమానం లేని మాటలు పలకడం ఉచితమా!" అని అతనిలో ఈర్ష్య ద్వేషము రెచ్చగొట్టే మాటలు మాట్లాడాడు. కాని వృత్రుడు చలించలేదు.

"గురుదేవా! పూర్వము నేను దేవతల మీద విజయం సాధించాలని ఘోర తపస్సు చేసాను. విజయం సాధించాను. అప్పుడు ముల్లోకాలు పాలించాను. సమస్త ఐశ్వర్యములు అనుభవించాను. ఇప్పుడు అవన్నీ పోయాయి. ఏదో

పాపం చేసి ఉంటాను. అందుకనే ఇలా అయింది. అవనీయండి. దీనికి విచారించడం ఎందుకు అయి తే ఒక మాట! ఇంక మీదట నేను సుకృతముల జోలికీ, దుష్కృతముల జోలికి పోను. తటస్థంగా ఉంటాను. నిర్మల చిత్తుడనై విష్ణువును ఆశ్రయిస్తాను. ఎందుకంటే నేను ఇంద్రుడి తో యుద్ధం చేసేటప్పుడు అతని పక్కన ఉన్న విష్ణువును చూచాను. అతని ప్రజ్ఞకు ఆశ్చర్యపోయాను. గురువరా! నాకు విష్ణు మహిమను గూర్చి వివరించండి." అని అడిగాడు వృత్రుడు. అలాగు చెబుతాను అన్నాడు శుక్రుడు.

ఇంతలో బ్రహ్మ మానస పుత్రుడైన సనత్కుమారుడు అక్కడకు వచ్చాడు. శుక్రుడు, వృత్రుడు అతనికి అతిథి సత్కారములు చేసారు. "మహాఋషీ! ఈ దానవేంద్రునకు విష్ణు మహిమను గురించి చెప్పండి!" అని అడిగాడు శుక్రుడు.

"విష్ణువు సర్వవ్యాపి. విష్ణువుకు భూమి పాదాలు. ఆకాశమే తల. భుజాలు దిక్కులు. ఆప్రకారంగా విష్ణువు సర్వదేవమయుడు అయి ఉన్నాడు ఈ చరాచర జీవరాసులను పుట్టించడం, పోషించడం, చంపడం ఆయన లీలా మాత్రం గా చేస్తుంటాడు. మానవుని జీవితంలో అవస్థలు రంగులు రంగులు గా భాసిల్లుతాయి. న ల్ల రంగు, బూడిద రంగు, ఆకుపచ్చ రంగు, పసుపు రంగు, ఎరుపు రంగు తెల్ల రంగు. జీవుడు తాను చేసిన పూర్వ కర్మ విశేషముల వలన మరుజన్మలో పైన చెప్పిన వర్ణముల రూపంలో అనుభవిస్తుంటాడు. పుట్టడం చావడం-- మరలా పుట్టడం-- ఈ చక్రభ్రమణంలో జీవుడు కొట్టుమిట్టాడుతుంటాడు.

జీవుడు మరు జన్మలో ఉత్తముడు, మధ్యముడు, అధముడు అనే మూడు రకాలుగా జన్మ ఎత్తుతుంటాడు. అనగా దేవతా జన్మ ఉత్తమ జన్మ, మానుష

జన్మ మధ్యమ జన్మ, పశుపక్ష్యాదులుగా పుట్టడం అధమమైన జన్మ. ఈ జన్మలో ఒకరికి ఉపకారం చేసే వాడికి మరు జన్మలో ఉత్తమమైన జన్మ లభిస్తుంది. ఈ జన్మలో పరులకు అపకారం చేసేవాడికి మరుజన్మలో అధో జన్మ లభిస్తుంది. పుణ్య కార్యాలు చేస్తే జీవుడు మాలిన్యం వీడి పవిత్రుడౌతాడు. జీవుడు ఎంత ఎక్కువగా పుణ్య కార్యాలు చేస్తాడో అంత మంచి జన్మ లభిస్తుంది. దాని వలన అతడికి దుఃఖం తొలగిపోతుంది. నిర్మలానందాన్ని పొందుతాడు.
జీవుడు ఎల్లప్పుడూ తెల్ల రంగును తన మనసులో భావిస్తుంటాడో ఆ జీవునికి నిరంతర విష్ణు భావన కలుగుతుంది.ౕ అని సనత్కుమారుడు వృత్రుడికి విష్ణు మహాత్మ్యము వివరించాడు.

అమృతంతో సమానమైన ఆ మాటలు వినిన వృత్రుడు విశుద్ధుడై విష్ణు సాయుజ్యము పొందాడుౕ అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

ౕపితామహా! వృత్రుడు ఇంతటి విజ్ఞాన వంతుడు, విష్ణు భక్తుడు కదా. మరి అతనికి దేవేంద్రునితో యుద్ధము ఎందుకు సంభవించిందిౕ అని అడిగాడు. భీష్ముడు ఇలా చెప్ప సాగాడు.

ౕఇంద్రుడు అపారమైన దేవసేనతో రాక్షస రాజైన వృత్రాసురుని మీదికి యుద్ధానికి వెళ్లాడు. రాక్షస సైన్యాలు చూచి దేవేంద్రుడు భయపడ్డాడు. వృత్రాసురుడు పర్వతాకారంతో దేవేంద్రునితో యుద్ధ చేసాడు. ఇంద్రునికి వణుకు పుట్టింది. వృత్రాసురుడు తన మాయాశక్తితో ఇంద్రుని మూర్ఛ పోగొట్టాడు. అప్పుడు వశిష్ఠుడు ఇంద్రుని తన తపోమహిమతో మూర్ఛ నుండి తేరుకొనేట్టు చేసాడు. వశిష్ఠుడు మరలా ఇంద్రుని వృత్రుని మీదికి యుద్ధం చేయడానికి పురికొల్పాడు.

దేవ గురువు బృహస్పతి ఇంద్రునికి విజయం చేకూర్చమని మహాశివుని ప్రార్థించాడు. వెంటనే మహాశివుని తేజస్సు దేవేంద్రునిలో ప్రవేశించింది. వృత్రుని చంపడానికి దేవేంద్రుడు తన వజ్రాయుధము పైకి ఎత్తాడు. ఆ వజ్రాయుధము లోనికి విష్ణువు ప్రవేశించాడు.

అప్పుడు రుద్రుడు ఇంద్రుడితో ఇలా అన్నాడు. “దేవేంద్రా! ఈ వృత్రుడు 60,000 దివ్యసంవత్సరములు బ్రహ్మ గురించి తపస్సు చేసాడు. ఆ తపస్సుకు మెచ్చి బ్రహ్మ వృత్రునికి అధికము, మహోగ్రము అయిన బలాన్ని ప్రసాదించాడు. ఆ బలాన్ని నేను నా తేజముతో నాశనం చేస్తాను.” అని అన్నాడు. ఇదే సమయము అని ఇంద్రుడు వృత్రుని తన వజ్రాయుధము తో కొట్టాడు. ఆ దెబ్బకు వృత్రుడు నేల మీద పడిపోయాడు. దేవతలు దుందుభులు తూర్యనాదములు విజయ ఘోషలు చేసారు. దేవేంద్రుని పొగిడారు.

అప్పుడు ఒక విచిత్రం జరిగింది. వజ్రాయుధములో విష్ణువు ప్రవేశిం చాడు అని చెప్పుకున్నాముకదా. విష్ణు స్పర్శ తగలగానే వృత్రుని లోని మాలిన్యము తొలగిపోయింది. అతడు పునీతుడయ్యాడు. ఇంతలో విజయోత్సాహంతో ఇంద్రుడు శివునికి ప్రణామం చేసాడు. “మహా శివా! మీ కరుణతోనే కదా నేను ఇంతటి విజయాన్ని సాధించగలిగాను.” అని అన్నాడు. ఇంద్రుడు స్వర్గమునకు వెళ్లాడు.

ఇంద్రుడు స్వర్గ లోకానికి వెళ్లాడే కాని అతనికి శాంతి లేదు. బ్రహ్మహత్యా పాతకం అతనిని చుట్టుకొని పీడిస్తూ ఉంది.

(వృత్రుడు బ్రాహ్మణుడు అని ఇదివరకు మనం తెలుసుకొని ఉన్నాము.

బ్రాహ్మణుని చంపితే బ్రహ్మహత్యా పాతకం చుట్టుకుంటుంది అని లోకవిదితమే).

ఇంద్రుడు బ్రహ్మ దగ్గరకు వెళ్లాడు. తరుణోపాయం చెప్పమని అడిగాడు. బ్రహ్మ ఇంద్రునితో నీ పాపం అందరికీ పంచిపెట్టు అని చెప్పాడు.

అప్పుడు ఇంద్రుడు తన బ్రహ్మ హత్యా పాతకము వలన సంక్రమించిన పాపమును పంచి పెట్టడానికి అగ్నిని, ఓషధులను, చెట్లను, గడ్డిని, స్త్రీలను, జలమును పిలిచాడు బ్రహ్మ. “నేను ఇంద్రుని బ్రహ్మ హత్యా పాతకాన్ని నాలుగా భాగాలు చేసాను. దానిని వీరందరూ స్వీకరించాలి.” అని ఆజ్ఞాపించాడు.

“బ్రహ్మదేవా! మేము నువ్వు చెప్పినట్టే చేస్తాము. కాని ఈ పాపము నుండి మాకు నిష్పృతి లేదా!” అని అడిగారు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు.

“ఓ అగ్నీ! నీవు సరిగా మండకుండా ఉన్నప్పుడు ఆ యాగము చేసేవాడు నీలో హవిస్సులను వ్రేలిస్తే, నీ పాపం వాడికి సంక్రమిస్తుంది. (ముందు అగ్నిని ప్రజ్వరిల్లచేసి తరువాత హవిస్సులు అగ్నిలో వ్రేల్చాలి.)

పండగలకు పబ్బాలకు ఈ మానవులు మీ యొక్క ఆకులను, కొమ్మలను విరిచి పాడు చేస్తారు. అప్పుడు వారిలో కి మీ పాపం ప్రవేశిస్తుంది అని ఓషధులకు, గడ్డికి, చెట్లకు వరం ఇచ్చాడు.

(అన్ని పండగలకు మనం మామిడి ఆకులను విరిచి తోరణాలు కడతాము. వినాయక చవితికి అన్నిరకాల పత్రిని కోసుకొని వచ్చి పూజ చేస్తాము).

ఇంక స్త్రీలనుచూచి మీరు రజస్వలగా ఉండగా మీతో రతి సలిపే వాడిలో ఈ మహా పాతకము ప్రవేశిస్తుంది. మీర పాపరహితులు అవుతారు. అని వరం ఇచ్చాడు బ్రహ్మ.

జలమును చూచి, మీలో మలమూత్రములు విసర్జించడం, ఉమ్మడం చేసేవాడిలో మీకు సంక్రమించిన బ్రహ్మ హత్యాపాతకము చేరుతుంది.ఽ అని అన్నాడు బ్రహ్మ.

బ్రహ్మ మాటలకు వారు అంగీకరించారు. అగ్ని, ఓషధులు గడ్డి చెట్లు, స్త్రీలు, జలమూ ఇంద్రునికి సంక్రమించిన బ్రహ్మ హత్యా పాతకము స్వీకరించారు. ఇంద్రుడు తాను పాపము నుండి విముక్తుడయ్యాడు.

తరువాత ఇంద్రుడు బ్రహ్మ అనుమతితో అశ్వమేధ యాగము చేసాడు. స్వర్గాన్ని పరిపాలిస్తున్నాడు. ఇంద్రుడు వృత్రుని చంపినపుడు వృత్రుని శరీరం నుండి రక్తం కారింది. అవి కాలక్రమేణా పుట్టగొడుగులు గా రూపొందాయి. మనిషికి ఆహారంగా మారాయి. బ్రాహ్మణులు వాటిని మాంసాహారంగానే పరిగణించి పుట్టగొడుగులను ఆహారంగా స్వీకరించరు.

ఓధర్మనందనా! నీవు కూడా ఇంద్రుని వలెనే శత్రువులను జయించి కీర్తి పొందు.ఽ అని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు.

ధర్మరాజుకు మరొక సందేహము కలిగింది ఽపితామహా! వృత్రునికి జ్వరం వచ్చింది (తాపం కలిగింది) అని విన్నాను. ఆ జ్వరము (తాపము) వృత్రునికి ఎలా వచ్చింది. వివరంగా తెలపండి.ఽఅని అడిగాడు.

"ధర్మరాజా! వెండి కొండమీద, పార్వతీ సమేతంగా పరమశివుడు, దేవతలు, మునులు, యక్షులు మొదలగు వారు తనను సేవిస్తూ ఉండగా కొలువుదీరి ఉన్నాడు. అప్పుడు కొంతమంది దేవతలు గుంపులు గుంపులుగా పోతున్నారు.

అప్పుడు సతీ దేవి భర్తను చూచి "నాథా! వీరంతా ఎక్కడికి పోతున్నారు?" అని అడిగింది.

"దేవీ! దక్షుడు చేయు యాగములో తమ తమ హవిర్భాగములను తీసుకొనుటకు వెళుతున్నారు!" అని చెప్పాడు శివుడు.

"నాథా! మరి మీరు ఎందుకు పోవడం లేదు. మీ హవిర్భాగము మీరూ స్వీకరించాలి కదా!" అని అడిగింది సతీ దేవి.

"దక్షుడు నన్ను ఈ యాగమునకు పిలవ లేదు. నాకుగా హవిర్భాగమును ఏర్పాటు చేయలేదు. అందుకని నేను వెళ్లడం లేదు" అని బదులు చెప్పాడు శివుడు.

సతీ దేవికి మహా కోపం వచ్చింది. దక్షుడు తన భర్తకు హవిర్భాగము ఎందుకు కల్పించ లేదు అని కోపంతో ఊగిపోయింది. కాని మౌనంగా ఉండి పోయింది.

భార్య ఆంతర్యం గ్రహించాడు శివుడు. తన ప్రమధ గణాలతో పోయి దక్షుని యజ్ఞము నాశనం చేసాడు. యజ్ఞమునకు వచ్చిన దేవతలు, మునులు యక్షులు అందరూ తలొకదిక్కుగా పారిపోయారు.

ఇంతలో బ్రహ్మదేవుడు శివుని వద్దకు వచ్చి "పరమశివా! నీకు ఈ యాగములో హవిర్భాగము కల్పిస్తాము. శాంతించు!" అని వేడుకున్నాడు. ఆ మాటలతో శివుడు శాంతించాడు. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు శివునితో ఇలా అన్నాడు.

"పరమశివా! నీ నుదుటి నుండి పుట్టిన చెమట నుండి ఒక పురుషుడు ఉద్భవించాడు. అతడు జ్వరం అనే పేరుతో ప్రసిద్ధి పొందుతాడు. జీవులందరినీ ఆవహిస్తాడు. కాని జ్వరము ఏక రూపంలో ఉంటే ఆ జ్వర తీవ్రతకు ప్రజలు తట్టుకోలేరు కాబట్టి ఆ జ్వరమును వివిధ రూపములతో ఉండేట్టు వరం ప్రసాదించు." అని అన్నాడు బ్రహ్మ.

అప్పుడు శివుడు ఆ జ్వరాన్ని ఇలా విభజించాడు. "ఏనుగుకు తలనొప్పిగా, పాముకు కుబుసంగా, గోవులకు పాదాల నొప్పిగా, లేళ్లకు తమ రూపము తాము చూచుకోడానికి నిరోధంగా, గుర్రములకు పార్శ్వపు నొప్పిగా, నెమళ్లకు ఈకలు ఊడిపోవడం ద్వారా, కోకిలకు కళ్ల వ్యాధిగానూ, చిలుకలకు ఎక్కిళ్లుగానూ, మేకలకు కంగారుతనంగా, పులులకు అలసటగా, మనుష్యులకు చావు పుట్టుకలప్పుడు వచ్చే దుఃఖంగా విభజిస్తున్నాను." అని అన్నాడు శివుడు." అని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు.

"పితామహా! శాస్త్ర తత్త్వము తెలియని వాడికి అన్ని అనుమానాలే వస్తాయి. పరమార్థము ఇలా ఉంటుంది అని వాడికి తెలియదు. మరి అలాంటి వాడు ఎలాంటి కర్మలను ఆచరిస్తాడు." అని అడిగాడు.

"ధర్మరాజా! అలాంటి వాడికి గురుపూజ, వృద్ధులకు సేవచెయ్యడం,

వేదములను, శాస్త్రములను వినడం, అవశ్యము చేయవలసిన పనులు. ఈ విషయాన్నే పూర్వము నారదుడు గాలవుడికి వివరించాడు.

ఒకసారి గాలవుడు నారదముని దగ్గరక పోయి "మునీంద్రా! నేను చాలా శాస్త్రములు చదివాను. ఎన్నోవిషయములు చర్చించాను.కాని నా మనసులో ఏదో కొరత గా ఉంది. నాకు సంపూర్ణమైన జ్ఞానమును ప్రసాదించండి." అని అడిగాడు.

నారదుడు ఇలా చెప్పాడు. "ముందు మానవుడు బ్రహ్మచర్య,గృహస్థ, వానప్రస్థ,సన్యాసాశ్రముల గురించి క్షుణ్ణంగా తెలుసుకోవాలి. తరువాత పాపము చేయడానికి ఆస్కారమున్న అన్ని కర్మలను విడిచిపెట్టాలి. ఎల్లప్పుడూ పుణ్యకర్మాచరణం చెయ్యాలి. పరిశుద్ధ మనస్సుతో ఉండాలి. ఎప్పుడూ సజ్జన సాంగత్యంలో గడపాలి. సమస్త జీవులను దయతో చూడాలి. ఎల్లప్పుడూ మధురంగా సౌమ్యంగా మాట్లాడాలి. దేవతలను, పితృదేవతలను యథా విధిగా పూజించాలి. అహంకారము వదిలిపెట్టాలి. ఎవరినీ ఏ వస్తువు కొరకూ యాచించకూడదు. విషయ వాంఛలకు దూరంగా ఉండాలి. ఇంద్రియ నిగ్రహం పాటించాలి.

ఇతరులను నిందించడం, తనను తాను పొగుడుకోడం మానాలి. సోమరిపోతుగానూ, గర్విష్టిగానూ, అధిక ప్రసంగం చేసేవాడుగానూ, ఇతరుల పట్ల మాత్సర్యంతో మెలగేవాడుగానూ, ఎప్పుడూ కోపంగా ఉండేవాడు గానూ, ఉండకూడదు. ఎల్లప్పుడూ అతిథులను సత్కరిస్తూ ఉండాలి. ఎక్కడైతే వేదాధ్యయనము, వేదాంగముల చర్చలు, యజ్ఞయాగములు, బ్రాహ్మణ సన్మానము జరుగుతూ ఉంటుందో అటువంటి ప్రదేశములోనే నివసించాలి. మనుజుడు ఈ ప్రకారంగా ఋజువర్తనుడైతే అతనిలో ఉన్న అన్ని దోషములు

నివారింపబడతాయి. అతనికి జ్ఞానోదయమవుతుంది." అని నారదుడు గాలవుడికి చెప్పాడు అని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు వివరించాడు.

"పితామహా! కాలము అవిచ్ఛిన్నము కదా. నా బోటి వాడు ఈ కాలపాశమును ఎలా ఛేధించగలడు." అని అడిగాడు.

"ధర్మ నందనా! ఇదే విషయమును పూర్వము సగరుడు అనే మహారాజు అరిష్టనేమి అనే మునిని అడిగాడు. ఆముని చెప్పిన మాటలను నేను నీకు చెబుతాను. మానవుడు ఎల్లప్పుడూ భార్యా బిడ్డలూ, ధనము, ధాన్యము, పశువులు, వీటి వ్యామోహంలో పడి అతని మనస్సు ఎల్లప్పుడూ వ్యాకులమై ఉంటుంది. అటువంటి వాడికి మోక్ష మార్గము దుర్లభము. వయసులో ఉన్నప్పుడు అనుభవించినా, కనీసం వృద్ధులైన తరువాత, వృద్ధురాలైన భార్యను వదిలిపెట్టి ఏకాంత ప్రదేశమునకు పోవాలి. అటువంటి వాడికి కొడుకులు ఉన్నారా లేరా అన్నది ముఖ్యం కాదు. ఒకవేళ కొడుకులు ఉన్నా వాళ్లను విడిచి పెట్టి వెళ్లాలి. అప్పుడే అతనికి శాంతి వైరాగ్యము కలుగుతాయి.

కాని ఈ సంసార లంపటంలో మునిగిన వాడు "అయ్యో నేను లేకపోతే వీళ్లు ఏమయి పోతారు? ఎలా బతుకుతారు?" అని వాళ్లకు సేవలు చేస్తూ చస్తాడు. అప్పుడు ఆ బంధువులు, పుత్రులు ఇతనిని ఆదు కొనరు. ఈ విషయాన్ని గ్రహించి ముందే వైరాగ్యము అలవర్చుకోవాలి. పోనీ బంధువులకు, పుత్రులకు జీవితాంతం సేవచేసినా, కడకు వాళ్లు ఇతనికి ముక్తిని ప్రసాదిస్తారా అంటే అదీ లేదు. కాబట్టి ఈ సంసారము నుండి తొందరగా బయటపడటం ఉత్తమం.

ప్రతిరోజూ మన కళ్లముందే ఎంతో మంది పుడుతున్నారు. చస్తున్నారు.

పుట్టేవాడు ఏదీ తీసుకురావడం లేదు. చచ్చేవాడు ఏదీ పట్టుకుపోవడం లేదు. దీనిని జాగ్రత్తగా గమనిస్తే ఏదీ శాశ్వతం కాదని అనుభవంలోకి వస్తుంది. అప్పుడు అతడు ముక్తిమార్గంలో పయనిస్తాడు. అలాకాక ఈ సంసార లంపటంలో కొట్టుమిట్టాడేవాడు ఎన్నటికీ ముక్తిమార్గం చేరుకోలేడు. మనుష్యుడు ముందు ఈ ద్వంద్వముల నుండి బయటపడాలి. మృష్టాన్నమును-- పచ్చడి మెతుకులను, కటిక నేలను-- మృదువైన పట్టు పరుపులను, జింక చర్మమును-- చీని చీనాంబరములను, సమదృష్టితో చూడాలి. అటువంటివాడికి ముక్తి సునాయాసంగా లభిస్తుంది.

ఎంతోమంది చక్రవర్తులు ఈ భూమండలమును పరిపాలించారు. కాని వారందరూ కాలగర్భంలో కలిసిపోయారు. తమలో పూచిక పుల్లకూడా తీసుకొని పోలేదు. ఈ విషయమును గ్రహించిన సాధకుడు మోక్షమును పొందగలడు. ఈ ప్రపంచంలో ధనము సంపాదించడం చాలా కష్టము. కాని దుఃఖములు మాత్రం అవలీలగా మానవుని చుట్టుకుంటాయి. ఈ విషయం తెలిసిన వాడు మరలా ఈ జనన మరణ ఉచ్చులో పడక మోక్షము కోసం ప్రయత్నిస్తాడు.

కాబట్టి మహారాజా! నీవు గృహస్థాశ్రమములో ఉన్నా అంటీ ముట్టనట్టు గా ఉండు. ఎక్కువగా మమతలకు మమకారాలకు లోను కాకు. నీవు మహారాజువు అని అహంకరించకు. ప్రజాపాలన నీ ధర్మం అని పాలించు. అప్పుడు నీకు మోక్షము సిద్ధిస్తుంది.“ అని అరిష్టనేమి సగరునికి మోక్షమార్గమును బోధించాడు.

“ధర్మజా! నీ ప్రశ్నకుసమాధానం లభించింది కదా!“ అన్నాడు భీష్ముడు.

“పితామహా! దానవులు ధర్మ ద్వేషులు కదా. మరి వారికి శుక్రాచార్యుడు

మంత్రిగా ఎలా ఉన్నాడు. మరి ఆ శుక్రునకు "శుక్రుడు" అనే పేరు ఎలా వచ్చింది?" అని అడిగాడు.

"ధర్మ నందనా! శుక్రుని అసలు పేరు భార్గవుడు. భార్గవునికి యోగ బలము ఎక్కువ. భార్గవుడు ధనమునకు అధిపతి అయిన కుబేరుని మోసం చేసి అతని సంపదలను అన్నీ అపహరించాడు. కుబేరుడు ఈ విషయమును ఈశ్వరుడితో మొరబెట్టు కున్నాడు. ఈ విషయం వినగానే ఈశ్వరుడికి కోపం మిన్ను ముట్టింది. అతని కళ్లలోనుండి అగ్ని కణాలు రాలాయి. తన త్రిశూలమును పైకెత్తి "ఎక్కడా! ఎక్కడ ఆ భార్గవుడు?" అని హుంకరించాడు.

ఇది తెలిసిన భార్గవుడు పరుగెత్తిపోయి ఒక పొదలో దాక్కున్నాడు. కాని శివుడు అతడిని పట్టుకున్నాడు. ఒక్క ఉదుటున భార్గవుని మింగేసాడు. శివుడు తాను మింగిన భార్గవుడు బయటకు పోకుండా తన శరీర ద్వారములు అన్నీ మూసేసాడు. కాని తన పురుషాంగ ద్వారము మాత్రం తెరిచి ఉంచాడు. ఈ మార్గంలో బయటకు రమ్మని భార్గవునికి సూచన ఇచ్చినట్టయింది. భార్గవుడు శివుని పురుషాంగ ద్వారా బయటకు వచ్చాడు.

ఇంకా శివుని కోపం చల్లారలేదు. అప్పుడు పార్వతి శివునితో ఇలా అంది. "పరమ శివా! ఈ భార్గవుడు నీ కడుపునుండి బయటకు వచ్చాడు. అందుకని మనకు పుత్రుని తో సమానము. పుత్రుని మీద కాఠిన్యము తగునా! కాబట్టి అతని మీద దయచూపండి." అని చెప్పింది పార్వతి.   శివుడు శాంతించాడు. శివుని పురుషాంగము ద్వారా శుక్రము వలె బయటకు రావడం వల్ల భార్గవునకు శుక్రుడు అనే పేరు సార్ధకమయింది." అని భీష్ముడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

“పితామహా! మీరు ఎన్ని విషయములు చెప్పినా నాకు ఇంకా ఇంకా వినవలెనని కుతూహలముగా ఉన్నది. కాని అడగడానికి సందేహములు లేవు. మీరే నాకు మంచి మంచి ధర్మములు ఉపదేశించండి.” అని అడిగాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు ధర్మరాజుకు పరాశర గీతను చెప్పాడు. “ధర్మ నందనా! పూర్వము జనకమహారాజు కోరిక మేరకు పరాశర ముని ,ఈ ప్రకారంగా ధర్మబోధ చేసాడు.

మానవుడు ఇహలోక సౌఖ్యములు, పరలోక సౌఖ్యములు, ధర్మకార్యములే అని తలంచి, చిన్న విత్తనము ద్వారా ఫలమును పొందినట్లు, ధర్మాచరణము వలన సుఖములు పొందవలెను. మంచి పనులుచేస్తే సుఖం కలుగుతుంది. చెడ్డ పనులు చేస్తే దుఃఖం కలుగుతుంది. సుఖదుఃఖములు మానవుని వదలవు. వస్తూ పోతూ ఉంటాయి. మానవుడు తన వాక్కుతో గానీ, మనస్సుతో గానీ, దృష్టితో గానీ,శరీరావయవములతో గానీ, అన్యాయము అధర్మము చేయం కుండా ఉంటే, వాడికి సత్పథ నిరతి కలుగుతుంది.

సత్పథమనగా సత్యము, మనో నిగ్రహము, ఇంద్రియనిగ్రహము, అహింస. వీటిని మంచి మార్గములు అంటారు. కోరికలు రథం లాంటికి. ఇంద్రియాలు ఆ రథానికి కట్టిన గుర్రాల వంటివి. అటూ ఇటూ పరుగెడుతూ ఉంటాయి. తెలివి అనే పగ్గాలతో ఆ గుర్రాలను అదుపుచెయ్యాలి. అప్పుడు కోరికల రథం సన్మార్గంలో నడుస్తుంది. మానవునికి భగవంతుడు పూర్ణాయుష్షు నిచ్చాడు.

(ఎలాంటి చెడు అలవాట్లు లేకుండా, చీటికీ మాటికీ మందులు వాడ కుండా , ప్రశాంత జీవితం గడుపుతూ ఉంటే మానవుడు దాదాపు 90 ఏళ్లు జీవించే అవకాశం ఎంతో ఉంది).

కాని మానవుడు ఆ జీవితాన్ని అనేక రకములైన అకృత్యాలు చేసి, మట్టి పాలు చేసుకుంటున్నాడు. అకాల మరణం పొందుతున్నాడు. అలా కాకుండా జీవితాంతం మంచి పనులు చేస్తూ సుఖమయం చేసుకోవచ్చు కదా! అక్రమాలు, అధర్మాలు, అవినీతి, ఆచరించినందువలన తత్కాలికంగా సుఖము, లాభము కలుగుతాయి. కాని ఆ సుఖములు అశాశ్వతములు. ఆ సుఖముల వెంట దుఃఖములు పొంచి ఉంటాయి. కాటేస్తాయి. కాబట్టి ధర్మకార్యాచరణ ఉత్తమమైనది.

విష్ణువును స్తుతించడం, తపస్సు చేయడం, ధర్మము ప్రకారం నడుచు కోవడం ఇవి మనస్సుకు జ్ఞానాన్ని శాంతిని కలుగ చేస్తాయి. ఎలాంటి దుర్మార్గుడైనా పైన చెప్పిన వాటిని చేస్తే అతను సన్మార్గుడ వుతాడు.

ఇంటిలో అగ్నిహోత్రము ఉంచుకున్న వాడిని పుణ్య పురుషుడు అంటుంది వేదము. ఎందుకంటే, తల్లి, తండ్రి, గురువు, మంచి మార్గము, బలము, బుద్ధి ఇవన్నీ అగ్ని స్వరూపాలే. సాధుజనుల సాంగత్యంతో ఎలాంటి దుర్మార్గుడైన సన్మార్గుడుగా మారతాడు. శూద్రులు కూడా బ్రాహ్మణుల సేవజేసి ఇహలోక సుఖములు, పరలోక సుఖములు పొందుతున్నారు కదా!

ఈ మానవ జీవితము అనిత్యము. శాశ్వతము కాదు. ఈ సత్యమును మానవులందరూ తెలుసుకొని సుఖములు సంభవించినప్పుడు కానీ, దుఃఖములు సంభవించి నప్పుడు కానీ, ధర్మము తప్పకుండా ప్రవర్తించాలి. ఇది ఏ జాతి వారికైనా అనుసరణీయము. ఎక్కువ ఫలము వస్తుందని తక్కువ పాపకార్యము కూడా చెయ్యవద్దు. తక్కువ ఫలం వస్తుందని ఎక్కువ పుణ్య కార్యమును మానవద్దు. దానివలన ఇహ పర సుఖములు కలుగుతాయి.

ప్రతి వాడూ స్వధర్మమును పాటించాలి. స్వధర్మము పాటించకుండా, ఇతరత్రా ఎన్ని ధర్మకార్యములు చేసినా, అతడు అధర్మపరుడే. యజ్ఞములు చెయ్యని విప్రుడు, ప్రజలను రక్షించని క్షత్రియుడు, ధర్మమార్గంలో ధనము ఆర్జించని వైశ్యుడు, విప్రుల సేవచేయని శూద్రుడు, ఎన్ని ధర్మ కార్యములు చేసినా, వారు అధర్మపరులే. ధర్మంగా సంపాదించిన ధనము నాలుగవ వంతైనా అది ఎక్కువ ఫలితాన్ని ఇస్తుంది. అన్యాయార్జితమైన ఆస్తి, ధనము కోటి రెట్లు ఉన్నా అది నిష్ఫలమే అని పెద్దలు చెబుతారు.

బ్రాహ్మణుడు పేదరికము చేత తన వృత్తిధర్మములు చేయలేక పోతే, అతను క్షత్రియ ధర్మము, వైశ్య ధర్మమును ఆచరించవచ్చును. కాని సేవకా వృత్తి అయిన శూద్రధర్మమును ఆచరిస్తే నరకానికి పోతాడు. ఇంక వైశ్యుడు ఎంతటి కష్టములలో నైన మద్యము, మాంసము సేవిస్తే నరకానికి పోతాడు. శూద్రునకు తన జీవనాధారము నశించిపోయినపుడు, వైశ్యధర్మములైన, పశుపోషణ, వ్యవసాయము చేసి జీవించవచ్చును.

ఓ జనక మహారాజా! పూర్వము రాక్షసులు మానవులు చేయుచున్న ధర్మకార్యములు సహించలేక, రాక్షసులు మానవులను ఆవహించారు. దానితో మానవులు అధర్మ వర్తనులైనారు. మానవులలో గర్వము, రోషము ప్రవేశించింది. వేదాధ్యయనము, యజ్ఞ యాగములు చేయడం మానివేసారు. అది చూచి దేవతలు చింతించారు. శివుని వద్దకు పోయి మొరపెట్టుకున్నారు. శివుడు దేవతల మొరను ఆలకించి తన త్రిశూలమును పంపాడు. ఆ త్రిశూలము మానవులలోని రాక్షసత్వమును అణచి వేసింది. ఆ ప్రకారంగా శివుడు ప్రజారక్షణ చేసాడు. అప్పటి నుండి వేదాధ్యయనము, యజ్ఞ యాగములు యధావిధిగా కొనసాగాయి. కాబట్టి జనకమహారాజా! నీవు కూడా

ప్రజలలో ఉన్న రాక్షసత్వమును అణచివేసి వారిలో ధర్మనిరతిని పెంపొందించు.

ఇంక తపస్సు దాని మహిమను గురించి చెబుతాను విను. పూర్వము విద్యాధరులు, ముని పుంగవులు, దేవతా గణములు తపస్సు చేయడం వలననే ఎక్కువ విభవమును పొందారు. బ్రహ్మదేవుడు కూడా తపస్సు చేతనే సమస్త లోకములను సృష్టించాడు. పూర్వ కాలంలో రాజులుకూడా తపస్సు చేయడం వలననే కీర్తి గడించారు. మనకు సుఖాన్ని కలిగించే గంధము, సుగంధ లేపనములు, పట్టుపరుపులు, తపస్సు వలననే మనకు సమకూరాయి.

మానవుడు సంసారజీవితంలో పడిపోయి భార్యా, బిడ్డలు, డబ్బు, ఆస్తి, భోగములు వీటితో విసిగి పోయినపుడు, అతనికి నిర్మలమైన మనస్సుతో చేసే తపస్సు ఉపశాంతి కలిగిస్తుంది. మనిషికి లోభము దుఃఖమును, సంతోషము సుఖాన్ని కలిగిస్తాయి. కాని ఈ సుఖ దుఃఖాలు కూడా తపస్సు చెయ్యక పోవడం వల్లనే సంభవిస్తాయి. అలాగే సుఖము కలిగినప్పుడు మదించడం, దుఃఖము కలిగినప్పుడు విషాదంతో కుంగిపోవడం సాధారణంగా మానవులకు కలిగే లక్షణం. తపస్సు చేసిన వాడు సుఖదుఃఖములను సమానంగా అనుభవిస్తాడు. మానవుడు తపస్సు చేసి సిద్ధి పొందితే పురుషార్థములు అయిన ధర్మార్థకామమోక్షములు లభిస్తాయి.” అని పరాశరుడు జనకునికి బోధించాడు.

అప్పుడు జనకుడు పరాశరునితో ఇలా అన్నాడు. “ఓ మహర్షి! బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ,వైశ్య,శూద్రులు అని మానవులను వారి వారి గుణ కర్మలను బట్టి నాలుగు వర్ణములుగా విభజించారు కదా. మరి వారిలో వారికి హెచ్చు తగ్గులు కల్పించడం ఎందుకు? తరువాత, తండ్రి తానే పుత్రుడుగా జన్మిస్తాడు అని అంటారు కదా! అది ఎలాగ! వివరించండి.” అని అడిగాడు. ఈ ప్రశ్నలకు

పరాశరుడు ఈ విధంగా సమాధానం చెప్పాడు.

“జనక మహారాజా! నాలుగు వర్ణముల వారు బ్రహ్మ యొక్క ముఖము, బాహువులు, తొడలు పాదముల నుండి పుట్టారు. అందుకని వారుపుట్టిన ప్రదేశమును బట్టి వారిలో తర తమ బేధములు ఏర్పడ్డాయి. తండ్రి ఏ భావంతో తన వీర్యమును భార్యలో నిక్షిప్తం చేస్తాడో, అలాంటి భావాలు, లక్షణముల తోనే కుమారుడు జన్మిస్తాడు. ఋష్యశృంగుడు మొదలగు వారు అలా జన్మించిన వారే కదా!

(ఇక్కడ మనం ఋష్యశృంగుని జననం గురించి క్లుప్తంగా తెలుసుకుందాము. విభాండకుడు అనే ముని ఒక రోజు నదిలో స్నానం చేస్తున్నాడు. అప్పుడు అదే నదిలో స్నానం చేస్తున్న దేవకన్య ఊర్వశిని చూచాడు. అతనికి వీర్యస్ఖలనం అయింది. అతని వీర్యం ఆ నదీజలాలలో కలిసిపోయింది. ఈ నీటిని ఒక లేడి తాగింది. నీటితో కూడా విభాండకుని వీర్యము ఆలేడి గర్భంలో ప్రవేశించింది. ఆ లేడి గర్భవతి అయింది. ఒక కుమారుని ప్రసవించింది. అతడే ఋష్యశృంగుడు. ఒక మహాఋషి వీర్యము కాబట్టి అతనికి ఋషిలక్షణాలు వచ్చాయి. తల్లి ఒక జింక కాబట్టి జింక లక్షణమైన కొమ్ము మాత్రం మొలిచింది. అందుకే అతనిని ఋష్య+శృంగుడు అని అన్నారు. కాబట్టి తండ్రే పుత్రుడై జన్మిస్తాడు అని తెలుసుకోవాలి.)

అప్పుడు జనకుడు పరాశరుని ఇలా అడిగాడు. “ఓమహర్షీ! మీరు నాలుగు వర్ణములలో, వారు పుట్టిన ప్రదేశమును బట్టి, తర తమ బేధములు ఏర్పడ్డాయి అని అన్నారు. కాని వారి ధర్మాలు, గుణాలు గురించి వివరించండి.” అని అడిగాడు జనకుడు. పరాశరుడు ఇలా చెప్పసాగాడు.

దానం పుచ్చుకోవడం, యజ్ఞములుచెయ్యడం, ఇతరులకు వేద విద్య బోధించడం, బ్రాహ్మణులకు విధింప బడ్డ విశేష ధర్మములు. ప్రజారక్షణ క్షత్రియునికి విధించబడ్డ విశేష ధర్మము. పశు పోషణ, వ్యవసాయము, వ్యాపారము, ధనార్జన, వైశ్యునికి విధించబడ్డ విశేష ధర్మము. శూద్రులకు సేవా వృత్తి వారికి విధించబడ్డ విశేష ధర్మము.

కాని అన్ని వర్ణముల వారికి కొన్ని సాధారణ ధర్మాలు ఉన్నాయి. అవి--సత్యమునే పలకడం, శుచిగా ఉండటం, అహింసా మార్గంలో నడవడం, ఇతరుల పట్ల అసూయ ద్వేషములు లేకుండా ఉండటం, పితరులకు శ్రాద్ధ కర్మలు, అతిధులకు సత్కారములు చెయ్యడం. తాను వివాహం చేసుకున్న భార్యతోనే సంపర్కం చెయ్యడం-- ఇవీ సాధారణ ధర్మములు. వారి వారికి విధించిన విశేష ధర్మములను నిర్వర్తిస్తూ, సాధారణ ధర్మములను పాటిస్తూ జీవనం గడిపే వారికి ఈ లోకంలోనూ పరలోకంలోనూ సుఖం లభిస్తుంది. తన విశేష ధర్మమును విడిచి అన్యధర్మమును చేపట్టిన వాడికి పాపం వస్తుంది.

ఇంక హింస, అహింస,అహింసాకరమైన పనులు గురించి వివరిస్తాను. మానవునికి శమము, దమము ముఖ్యము. అవి లేని వారికి హింస కలుగుతుంది. అహింసతో మానవునికి శమము(మనో నిగ్రహము), దమము(ఇంద్రియ నిగ్రహము) సంప్రాప్తిస్తాయి. కాని క్షత్రియులు యుద్ధములో జయం పొందాలంటే హింస చెయ్యడం తప్పనిసరి. కాబట్టి అందుకు పరిహరణ స్థానములు కూడా చెప్తాను విను. యుద్ధ రంగములో శత్రువు కిందపడిపోయినా, పారిపోతున్నా, శత్రువు చేతిలో కత్తి కిందపడినా, రధమునుండి కానీ, గుర్రము పైనుండి కానీ కిందపడిపోయినప్పుడు, అతనిని చంపకూడదు.

కాని మానవుడు ఎన్నిపుణ్య కార్యములు చేసినా అవి అహింసతో సాటి రావు. న్యాయ మార్గంలో, అహింసాయుతంగా చేయబడే యుద్ధంలో చనిపోయిన వానికి మోక్షము లభిస్తుంది. యుద్ధములో వీరుడు తనతో సమానమైన బలము, ఆయుధములు కల వీరుని కానీ, తన కన్నా బలవంతు డైన వీరుని కానీ చంపినప్పుడు అతను పుణ్యలోకములకు పోతాడు. తన శరీరము పంచభూతములు, పంచేంద్రియములు, సత్త్వ, రజస్తమో గుణములతో తయారైంది అని తెలిస్తే ఎవరైనా అధర్మ కార్యములు చెయ్య గలడా!

పుట్టినవాడు చావక తప్పదు. జీవిత కాలములో మానవుడు అనుభవించే సుఖములు కూడా అనిత్యములు. అనిత్యమైన ~~ఈ~~ శరీరం కోసం మానవుడు అధర్మానికి ఒడిగడతాడా!

సజ్జనుడు ధర్మాత్ముడు ఐన వాడు ఉత్తరాయణంలో యుద్ధము మొదలైన పుణ్యకార్యమువలన మరణం పొందుతాడు. దుర్జనుడు దక్షిణాయనములో ఆత్మహత్య, విషప్రయోగము, ఉరివేసుకోవడం, నీళ్లలో దూకడం మొదలగు కారణాల వల్ల చస్తాడు. మానవులకు తన అజ్ఞానమే తనకు బద్ధవిరోధి. మానవుడు తన అజ్ఞానము వల్లనే అకృత్యాలకు, అధర్మాలకు పాల్పడి నశించిపోతాడు.

ఏ కులంలో జన్మించినా, అన్ని జన్మలకంటే మానవజన్మ ఉత్తమమైనది. ఎందుకంటే మానవజన్మలోనే సుగతి పొందడానికి అవకాశం ఉంది. మానవుడు దానధర్మాలు చేసినా, పుణ్యతీర్థములలో స్నానమాచరించినా, అతిథి పూజలు చేసినా, అవి అన్నీ ఫలాపేక్ష లేకుండా చెయ్యాలి. అప్పుడే అతడు శాశ్వత సౌఖ్యము పొందుతాడు.” అని పలికాడు పరాశరుడు. అప్పుడు జనకుడు ఇలా

అడిగాడు.

"ఓ మహాత్మా! ఏ పని చేస్తే మేలు కలుగుతుంది? పరమ గతి అంటే ఏమిటి? ఏ పని చేస్తే అది నాశనం లేకుండా ఉంటుంది?" అని అడిగాడు. పరాశరుడు ఇలా చెప్పాడు.

"జనక మహారాజా! విషయ వాంఛలకు లోను కాకుండా ఉండటం అన్నింటి కంటే మేలైనది. మంచి జ్ఞానమును సంపాదించడమే పరమ గతి. అన్ని కర్మలలోకి తపస్సు నాశనము లేనిది. తెలివి కలవాడు ప్రాపంచిక విషయము లను పట్టించుకోడు. తటస్థంగా ఉంటాడు. ప్రతిరోజూ ఈ ప్రాపంచిక విషయములలో మునిగి తేలుతున్నా, తామరాకు మీది నీటిబొట్టు లాగా అసంగంగా ఉంటాడు. విజ్ఞానము కలిగినందుకు అదే ఫలితము. కాని మూఢుల చిత్తములందు ఈ విషయముల మీద ఆసక్తి అత్యంత గాఢంగా ఉంటుంది. ఎలాగంటే లక్క ఎలాగైతే కర్ర మొదలగు వాటికి ఎలా గాఢంగా అతుక్కుపోతుందో అలా మూఢుడు విషయవాంఛలకు గాఢంగా అతుక్కు పోయి, వాటిలోనే మునిగి తేలుతుంటాడు.

సూర్య కిరణాలు పడగానే సూర్యకాంత శిల ఆ కిరణాలను ప్రతిఫలి స్తుంది. అలాగే లోకంలోజరిగే మంచి విషయాలకు మంచి మనసు స్పంది స్తుంది. మనస్సులో సదా పరమాత్మను ధ్యానిస్తే, అదే భావన మనస్సులో నిరంతరం ఉండిపోతుంది. అరటి చెట్టు బెరడు ఎలా నిస్సారంగా ఉంటుందో అలాగే ఈ సంసారం కూడా సారము లేనిది. అది గ్రహించిన జ్ఞాని జనన మరణములనుండి విముక్తిని పొందుతాడు. మానవుడు పుట్టినది మొదలు చచ్చేదాకా ఈ ప్రాపంచిక విషయములలో పడి కొట్టుమిట్టాడుతూ తన ఆత్మ సముద్ధరణను మరచిపోతాడు.

(ఆత్మ సముద్ధరణ అంటే తనను తాను ఉద్ధరించుకోడం)

గుడ్డివాడు అలవాటు ప్రకారము తన ఇంట్లో తాను అనాయాసంగా తిరుగుతూ ఉంటాడు. అలాగే మూఢుడైన వాడు ఈ సంసారంలో అటూ ఇటూ అంధుని వలే తిరుగుతూనే ఉంటాడు కానీ బయట పడడానికి ప్రయత్నించడు. తామర తూడును బయటకు తీసి దానిని మంచి నీటితో కడిగితే దానిని అంటుకున్న బురద వదిలిపోతుంది. అలాగే నిర్మల జ్ఞానంతో కడిగితే, సంసారము అనే బురద వదిలిపోతుంది.

మానవుడు తన జీవి తాంతం కడుపు నింపుకోడానికి, కామవాంఛలు తీర్చుకోడానికే తన జీవితాన్ని వృధా చేసుకుంటాడు కానీ ఎలుకను పట్టి తినడానికి పిల్లి పొంచి ఉన్నట్టు, తన ప్రాణములను హరించడానికి మృత్యువు పొంచి ఉంది అనే విషయం పట్టించుకోడు. బరువు ఎక్కువైతే పడవ సముద్రం దాటలేదు. అలాగే కామవాంఛలు ఎక్కువైతే, బతుకు పడవ బరువెక్కి, సంసార సాగరం దాటలేదు.

ధన వాంఛల వల్లా, కామవాంఛల వల్లా వచ్చే దుఃఖాలు, కష్టాలు ఎక్కువ, సుఖాలు చాలా తక్కువ.

(దానికి సరియైన ఉదాహరణ: పారిశ్రామిక వేత్త సత్యం రామలింగరాజు (ధనాశ), నిత్యానంద స్వామి(కామ వాంఛ)).

కాబట్టి ధనము మీద ఆశ, కామ వాంఛలు తీర్చుకోవాలనే కోరికలు తగ్గించుకుంటే చాలా మంచిది. మానవుడు ఎంత సేపూ తన భార్య, తన

అన్నదమ్ములు, తన కుమారులు వాళ్ల కోసమే శ్రమపడుతూ ఉంటాడు. కాని వారు మాత్రం తమ తమ పనులలో మునిగిపోయి వార్ధక్యంలో ఇతనిని గురించి పట్టించుకోరు. ఆ సమయంలో తనను తాను రక్షించుకోడానికి ఉపకరించేది తాను సముపార్జించిన జ్ఞానము ఒక్కటే అని ప్రతి మానవుడూ తెలుసుకోవాలి.

మబ్బులు పట్టినప్పుడు సూర్యకాంతి కనపడదు కానీ, సూర్యకాంతి సూర్యుని వదిలిపెట్టదు. అలాగే అందరినీ సమానంగా చూడాలి అనే బేధ భావం లేని మనుజునకు తాను సంపాదించుకున్న జ్ఞానము అతనిని ఎప్పుడూ వదిలిపెట్టదు." ఈ ప్రకారంగా అనేకవిధములుగా పరాశరుడు జనకునకు జ్ఞానబోధ చేసాడు. ఆ బోధనలు విని జనకుడు ఎంతో సంతోషించాడు." అని భీష్ముడు ధర్మరాజుతో చెప్పాడు.

కాని ధర్మరాజుకు ఇంకా సందేహములు తీరలేదు. "పితామహా! మీరు దమము, సత్యము, క్షమ గొప్ప గుణములు అని కీర్తిస్తుంటారు కదా! అవి అంత గొప్పవా!" అని సందేహము వెలిబుచ్చాడు ధర్మరాజు.

"ధర్మనందనా! నీకు హంస గీతను చెబుతాను. అదే నీ సందేహము తీరుస్తుంది." అని హంసగీతను చెప్పసాగాడు భీష్ముడు.

"ధర్మరాజా! ఒక సారి బ్రహ్మ దేవుడు హంస రూపంతో ఒక కొలనులో క్రీడిస్తున్నాడు. అప్పుడు కొంతమంది సాధ్యులు ఆ హంసను చూచారు. హంస రాజమా! మేమే సాధ్యులు అనే దేవతలము. నీకు అన్ని విద్యలు తెలుసు అని అనుకుంటున్నాము. మాకు కొన్ని సందేహాలు ఉన్నాయి. వాటికి సమాధానాలు తెలపండి.

అన్నింటి లోకి ఉత్తమమైనది ఏది? చిత్తము ఎల్లప్పుడూ దేనిలో లీనమై

ఉంటుంది? పురుషుడు దేని వలన ఈ కర్మ బంధములనుండి మోక్షము పొందుతాడు?‘ అని అడిగారు.

అప్పుడు హంస రూపములో ఉన్న బ్రహ్మ ఇలా చెప్పసాగాడు.

‘క్షమ, ఇంద్రియ నిగ్రహము, సత్యము పలకడం, అత్యంత మహిమ కలవి అని చెబుతారు. సమస్త ధర్మములలో కల్లా అవి కీర్తింపదగినవి. ఇతరులను బాధ పెట్టేవి, అవినీతి కరమైనవి, ధర్మకార్యములకు పనికిరానివి, ఇతరులకు నిష్ఠురంగా ఉండేవి అగు మాటలు సత్యములు అనిపించుకోవు. సజ్జనుడు అలాంటి మాటలు చెప్పడు. ఇతరులు తనను అవమానించినను, నిందించినను, మారు పలక కుండా ఓర్పుతో శాంతంతో ఉండే మానవుడు, ఎదుటి వారు ముందు చేసిన పుణ్యకార్యములు తాను పొందుతాడు.

నాకు ఎవరు కీడు చేసినా నేను మరలా వారికి కీడు చెయ్యను. వారికి మంచి చేస్తాను. నన్ను ఎవరైనా కొట్టినా నేను చిరునవ్వుతో వెనకడుగు వేస్తాను కాని వారిని తిప్పి కొట్టను. నా మనసులో ఎప్పుడూ కోపమునకు చోటు ఇవ్వను.

వేదముల సారము సత్యము. సత్యము యొక్క సారము ఇంద్రియ నిగ్రహము. ఇంద్రియ నిగ్రహ యొక్కసారము మోక్షము. కాబట్టి సత్యము పలికేవారికి మోక్ష ప్రాప్తికలుగుతుంది. ఇంద్రియ నిగ్రహంతో ఐదు జ్ఞానేంద్రియములను, ఐదు కర్మేంద్రియములను అదుపులో పెట్టుకుంటాడో, అతడు సర్వధర్మములను పాటించి నట్టే. ఈ మాదిరి ఇంద్రియ నిగ్రహము పాటిస్తే చేసిన పాపాలు అన్నీ నశిస్తాయి. పాపాలు నశిస్తే ఆత్మ నిర్మలమవు తుంది. అదే మోక్ష ప్రాప్తి.

ఎవడైతే తన మనస్సునూ, మాటనూ అదుపులో పెట్టుకుంటాడో, అతనికి వేదములు, తపస్సు, త్యాగములు కరతలామలకములు(చేతిలో ఉసిరిక కాయ లాంటివి) అని పెద్దలు చెబుతారు. పరులను నిందిస్తే, ఎవరినైతే నిందించాడో అతని పాపములు తనకు చుట్టుకుంటాయి. కాబట్టి ఒకరిని నిందించడం ఎందుకు. వాడి పాపములు మొయ్యడం ఎందుకు. కాబట్టి ఇతరులను నిందించడం తగదు.

కోపము అన్ని విధాలా అనర్థము. కోపిష్టివాడు చేసిన వ్రతములు, జపము, దేవతల అర్చన, శ్రాద్ధక్రియలు, తపస్సు, దానము, యజ్ఞములు, మొదలగు పుణ్యకార్యములు నిష్ఫలములైపోతాయి. మాట్లాడ కుండా మౌనంగా ఉండటం కన్నా, మంచి మాటలు మాట్లాడటం మేలు. అనగా సత్యమునే పలకడం, అందరికీ ప్రీతి కలిగేట్టు మాట్లాడటం మంచిది. వీరిని దేవతలు కూడా మెచ్చుకుంటారు.” అని హంస రూపంలో ఉన్న బ్రహ్మ సాధ్యులకు వివరించాడు.

అప్పుడు సాధ్యులు బ్రహ్మను ఇలా అడిగారు. “ఓ హంస రాజమా! దేని వలన ఈ లోకము కప్పబడి ఉన్నది? దేని వలన దేహములో ఉన్న జీవుడు ప్రకాశించకుండా ఉన్నాడు? ఏ కారణం చేత మిత్రులు విడిచి పోతారు. దేనివలన మోక్షం సిద్ధిస్తుంది?.” అని అడిగారు. హంస రూపంలో ఉన్న బ్రహ్మ ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

“ఈ లోకమంతా అజ్ఞానము చేత కప్పబడి ఉన్నది. మాత్సర్యమునకు లోనైన జీవుడు ప్రకాశించడు. లోభిని అతని మిత్రులు వదిలి వెళ్లిపోతారు. ఎల్లప్పుడూ విషయ వాంఛలలో మునిగి తేలేవాడికి మోక్షం లభించదు.” అని పలికింది హంస.

అప్పుడు సాధ్యులు హంసతో ఇలా అన్నారు. “ఓ హంసరాజమా! తనలో తాను రమించే వాడు ఎవరు? అందరికీ ప్రీతి కలిగించే వాడు ఎవరు? ఎవడు బలవంతుడు? కలహాపు మార్గమునుండి ఎవడు దూరంగా తొలగి పోతాడు?” అని అడిగారు. హంస రూపంలో ఉన్న బ్రహ్మ ఈ విధంగా సమాధానం చెప్పాడు.

“ప్రాజ్ఞుడు తనలో తాను రమిస్తుంటాడు. అటువంటి ప్రాజ్ఞుడు అందరికీ ప్రీతి కలిగిస్తాడు. ప్రాజ్ఞుడే అందరి కంటే బలవంతుడు. ప్రాజ్ఞుడే ఎవరితోనూ కలహించడు.” అని చెప్పాడు బ్రహ్మ.

“ఓ హంసరాజమా! విప్రుడైన వాడు దేని వలన దేవత్వము పొందుతాడు? దేని వలన సాధుత్వము పొందుతాడు? దేని వలన అతను దుర్జనుడవుతాడు? దేని వలన మనిషిగా చరిస్తాడు?” వివరించు అని అడిగారు. దానికి హంస రూపంలో ఉన్న బ్రహ్మ ఈ విధంగా సమాధానం ఇచ్చాడు.

“ వేదాధ్యయనంతో విప్రుడు దేవసమానుడౌతాడు. తాను చేసే పుణ్య కార్యముల వలన అతను సాధువుగా మారతాడు. అతను చేసే దుర్మార్గపు పనుల వలన దుర్మార్గుడవుతాడు. శుచి శుభ్రత పాటించకుండా కేవలం విషయ వాంఛలకు లోనవుతూ, మరణానికి భయపడే విప్రుడు మానవునికిగా జీవిస్తాడు.” అని చెప్పింది హంస.

అలా చెప్పిన బ్రహ్మ తన నిజస్వరూపముతో సాధ్యులముందు ప్రత్యక్షం అయ్యాడు. వారిని దీవించి బ్రహ్మ లోకమునకు వెళ్లిపోయాడు.

ధర్మనందనా! ఈ హంస గీతి వల్ల నీ సందేహము తీరినదా!” అని అడిగాడు.

“ పితామహా! విన్నకొద్దీ నాకు సందేహాలు వస్తున్నాయి. నాకు సాంఖ్య యోగము, యోగశాస్త్రము వీటి స్వరూపము, బేధము తెలపండి.” అని అడిగాడు.

“ధర్మనందనా! సాంఖ్యులు, యోగులు తమ తమ మార్గములు మేలైనవి అని చెబుతారు. కానీ నాకు మాత్రం రెండూ ఒకటే అనిపిస్తున్నాయి. యోగులు ప్రత్యక్ష ప్రమాణాన్ని నిజము అని నమ్ముతారు. సాంఖ్యులు వేదములు, శాస్త్రములు మొదలగు వాటిలో చెప్పినవి ప్రమాణములు అని నమ్ముతారు. కాని ఇద్దరి లక్ష్యము ఒక్కటే. కేవలము శాస్త్రములలోనే వీటి రెండింటికీ బేధములు కనిపిస్తాయి. కాని ఆచరణలో రెండూ ఒకటే. సర్వభూతముల యందు ప్రేమగా ఉండటం, మంచి నియమాలను పాటించడం, శుచిగా ఉండటం రెండు మార్గములలో ఉన్నాయి కదా!” అని అన్నాడు భీష్ముడు.

“ పితామహా! మీరు చెప్పిన ప్రకారము సాంఖ్యులకు, యోగులకు, భూతదయ, నియమ పాలన, శౌచము ఒకటే అయినప్పుడు శాస్త్రములు మాత్రము ఎందుకు వేరుగా ఉన్నాయి. వివరించండి.” అని అడిగాడు ధర్మరాజు.

“ధర్మనందనా! యోగులు తమ యోగ బలంతో రాగము, మోహము, కాంక్ష, కోపము మొదలగు అవగుణములను తొలగించు కుని ఉన్నతస్థితి పొందుతారు. కాని యోగబలము లేని వారు ఈ రాగద్వేషములు, కామము, మోహము మొదలగు పాశములను ఛేదించలేక సంసార కూపంలోనే

కొట్టుకుం టుంటారు. కాబట్టి యోగికి యోగబలము ముఖ్యము. బలహీనమైన వాడు ప్రవాహంలో పడితే ఆ ప్రవాహ వేగానికి కొట్టుకుపోతాడు. అలాగే యోగ బలము లేని యోగి విషయవాంఛలనే ప్రవాహంలో పడి కొట్టుకుపోతాడు. అలాగే మదించిన ఏనుగు అడ్డంగా పడుకంటే ప్రవాహ వేగం తగ్గిపోతుంది. అలాగే యోగబలము ఉన్న యోగి ఈ విషయ వాంఛలు అనే ప్రవాహ వేగమును త గ్గించి చిత్తమును ముక్తి మార్గము వంక మళ్లించగలడు. అటువంటి యోగి దగ్గరకు మృత్యువు కూడా రావడానికి భయపడుతుంది.

యోగి ఈ ప్రపంచంలో తన ఇష్టం వచ్చినట్టు సంచరిస్తాడు. కాని ఈ సంసారమనే వలలో చిక్కుకోడు. యోగి యోగములో నైపుణ్యం సాధించాలి. అప్పుడు అతడు మోక్షము అనే లక్ష్యాన్ని ఛేదించగలడు. తన ఆత్మను మోక్షమనే సౌధం పైన నిలుపగలడు. రధికునకు సారధి వ లె, యోగధారణలో నిశ్చలుడైన యోగి ఆత్మను సరి అయిన మార్గములో నడిపించగలడు. మనిషి, తన శిరస్సు, నాభి,హృదయము, పొట్ట,చెవులు, పక్కలు--వీటి ద్వారా తన ఆత్మను సందర్శించవచ్చును.“ అని పలికాడు భీష్ముడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు “పితామహా! యోగి ఎటువంటి ఆహారమును తిన కూడదు? ఎటువంటి ఆహారమును భుజించాలి?“ తెలపండి. అని అడిగాడు.

“ధర్మనందనా! యోగి నూనెతో చేసిన పదార్థములు తినరాదు. ఆకలి తీరేట్టు, మితంగా ఆహారము, జలము తీసుకోవాలి. అంతేకానీ రుచికరమైన పదార్థములు పొట్టనిండుగా తినకూడదు. ఇంకా కామమును, క్రోధమును, నిద్రను, ఆశను, భయమును, వదిలిపెట్టాలి. నిర్జన ప్రదేశములో కూర్చొని, శ్వాస నిశ్వాసలను అదుపులో పెట్టుకొని తనలో తాను రమిస్తూ, ముక్తిని పొందాలి.

ఇది అంత సులభం కాదు. అసిధారా వ్రతము. అనగా పదునైన కత్తి మీద నడవడం వంటిది. కాని ఎవరైతే ఈ యోగధారణా నియమమును చిత్తశుద్ధితో ఆచరిస్తాడో, అటువంటి యోగికి ఈ లోకంలో అసాధ్యమైనది లేదు. యోగసిద్ధి పొందిన యోగి దేనిమీదా ఆసక్తి చూపడు. అనాసక్తంగా ఉంటాడు. కాబట్టి అతడికి పుట్టగానే ఈ ప్రపంచంతో సంయోగమూ, చావుతో ఈ ప్రపంచాన్ని విడిచిపెట్టి పోతున్నానే అనే దీనత్వము ఉండవు. భోగాల వలన సుఖాలు, భోగం లేక పోవడం వలన దుఃఖము ఉండవు. నిశ్చలంగా ఉంటాడు.

ధర్మనందనా! నేను నీకు యోగసిద్ధాంతం గురించి వివరించాను.౯ అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

౯ ఓ పితామహా! నీ దయ వలన యోగ శాస్త్రము గురించి విపులంగా తెలుసుకున్నాను. ఇంక నాకు సాంఖ్య శాస్త్రము గురించి చెప్పవలసింది.౯ అని అడిగాడు.

౯ధర్మరాజా! పూర్వము కపిలుడు చెప్పిన సాంఖ్య శాస్త్రము గురించి నీకు వివరిస్తాను. మానవుడు ముందు జ్ఞానమును పెంపొందించు కోవాలి. తరువాత జాగ్రత్తగా ప్రపంచములోని విషయములను గ్రహించాలి. ఈ విషయములు ఒక్కొక్కరికీ ఒక్కోవిధంగా ఉంటాయి. పశువులు, పక్షులు, మానవులు, దేవతలు, గంధర్వులు, పితరులు, సిద్ధులు, గరుడులు, కిన్నరులు-- వీరందరూ భిన్నభిన్నంగా ప్రవర్తిస్తారు. వీరి గురించి తెలుసుకోవడం అవసరమా అని నీవు అనుకోవచ్చు. నీకు అన్నివిషయములు తెలిసి ఉంటే వాటి నుండి బయట పడటం తేలిక.

ధర్మనందనా! చెవికి శబ్దమూ, చర్మానికి స్పర్శ, కళ్లకు రూపము, నాలుకకు

రుచి, ముక్కుకు వాసన, కడుపులో అగ్ని (జఠరాగ్ని), ఆకాశంలో వాయువు, అగ్నిలో జలము, జలములో భూమి, ఇంద్రుడులో చేతులు, వామనుడి యందు కాళ్లు, ధనంలో లోభము, తమోగుణంలో బుద్ధి, రజోగుణంలో తమోగుణము, సత్త్వగుణంలో తమోగుణము ఇమిడి ఉన్నాయి. ఆ సత్త్వగుణము ఆత్మతో అనుసంధానమై ఉన్నది. ఆత్మ నారాయణుడు మహేశ్వరుడు అనే పరమాత్మలో లీనమై ఉన్నది. ఆ పరమాత్మ మోక్షాసక్తుడై ఉన్నాడు. ఆ మోక్షము మాత్రము దేనితోనూ సంబంధం లేకుండా ఉంది.

సత్త్వ రజస్తమోగుణములకు ఆలవాలమైన ఈ ప్రకృతిలో 16 వికారములు ఉన్నాయి. (పంచభూతములు-5, 10 ఇంద్రియములు, మనస్సు-1, మొత్తం 16). మనలో ఉన్న ఆత్మకు ఆశ్రయము ఈ ప్రకృతి. ఆత్మ ఒక ప్రకాశ వంతమైన తేజోరూపము. ఆత్మ స్వయంగా ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. ఈ ఆత్మకు రెండు రూపములు ఉన్నాయి. ఒకటి ఇంద్రియముల ద్వారా ప్రపంచములోని విషయములను అనుభవిస్తూ ఉంటుంది. రెండవది తటస్థంగా ఉంటూ అన్నీ సాక్షీభూతంగా చూస్తూ ఉంటుంది.

మనలో ఉన్న వాయువు ఒక్కటే కాని అది ఐదు రూపాలలో పనిచేస్తూ ఉంటుంది. అవే ప్రాణ, అపాన, వ్యాన, ఉదాన, సమాన వాయువులు. మానవుడు ఈ వాయువులను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటిని నియంత్రించ గలిగితే అతనికి అంతరాత్మ దర్శనం కలుగుతుంది. అటువంటి మానవుడు తాను మాతృగర్భంలో ఉన్నప్పుడూ, జనన కాలంలోనూ పడే వ్యథ, బాల్యంలో ఉండే మూర్ఖత్వమూ, యౌవనము లోని రాగద్వేషములు, విషయాసక్తి వార్ధ క్యములోని దీనావస్థ....ఇవన్నీ తెలుసుకొని, వాటి నుండి విముక్తి పొందడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

ఈ మానవుడు పుణ్య కార్యములు చేసి స్వర్గ సుఖములుపొందుతాడు. అటు పుణ్యము కానీ ఇటా పాపం కానీ చెయ్యకుండా మధ్యరకం జీవితం గడిపి మానవుడిగా జన్మించి ప్రాపంచిక విషయములలో చిక్కుకుంటాడు. అలా కాకుండా జీవితమంతా పాపపు పనులుచేసి పశు పక్ష్యాదుల జన్మ పొందు తాడు. ఈ పాపపుణ్యములు, జన్మలలో బేధములు తెలిసిన జ్ఞాని వీటిలో లీనం కాకుండా మోక్షం కోసం ప్రయత్నిస్తాడు.

వివేకం లేని వాడు, అజ్ఞాని తనకు కాలక్రమేణా వచ్చే వృద్ధాప్యమును గురించి గుర్తించడు. తన బంధువులకు వచ్చిన వృద్ధాప్యము గురించో వారి చావు గురించో బాధపడుతుంటాడు. వేయి మందిలో ఒకడు మాత్రం శరీరంలో సహజంగా వచ్చే వృద్ధాప్యమూ, చావు అనే మార్పులను గ్రహించి, మోక్షం కోసం ప్రయత్నం చేస్తాడు. మిగిలిన వారు మాత్రం అహంకారంతో తాము చిరకాలం ఉంటామని విర్రవీగుతుంటారు.

ధర్మనందనా! ఈ దేహంలో కామము, క్రోధము, భయము, నిద్ర, నిట్టూర్పు, అనే ఐదు దోషములు ఉన్నాయి. క్షమ వలన కోపము, సంకల్పించక పోవడం వలన కామము, ప్రమాదము లేకుండా ఉండటం వలన భయము, సజ్జనసాంగత్యంతో నిద్ర, మితంగా భోజనం చెయ్యడం వలన నిట్టూర్పులు, నివారించ వచ్చును. ధర్మనందనా! ఇవీ సాంఖ్యయోగులు ఆచరించే విధానము.

సాంఖ్య యోగి, ప్రాపంచిక విషయములను పక్కకు నెట్టి వేసి, సాంఖ్యము అనే ఓడను ఎక్కి, జ్ఞానము అనే చుక్కానితో సంసార సముద్రమును అవలీలగా దాటగలడు. ఈ సంసారము అనే సముద్రంలో దుఃఖము అనే నీరు ఉంటుంది. అందులో వ్యాధులు, మరణము అనే మొసళ్లు, భయాలు అనే

పాములు సంచరిస్తూ ఉంటాయి. అందులో ప్రవాహమే హింస. విషయముల మీద ఆసక్తి బురద. ఆశలు సుడిగుండాలు. ఆ సముద్రంలో అట్టడుగున సుఖసంతోషాలు అనే రత్నాలు ఉన్నాయి. ఆ సముద్రమునకు గట్టు సత్యము. ఈ సంసార సాగరమును దాటిన వాడిని సూర్యుడు తన లోకానికి తీసుకొని పోతాడు. తరువాత ఆ జీవుడు సూక్ష్మదేహంతో తామర తూడులో ఉన్న సన్నని ద్వారం గుండా ప్రయాణిస్తాడు. ఆ జీవుని ప్రవహుడు అనే వాయువు ఆకాశం లోకి చేరుస్తాడు. తరువాత అతడు పరమాత్మలో ఐక్యమైపోతాడు.” అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

“పితామహా! చిన్న సందేహము. ఈ ప్రకారంగా పరమాత్మలో లీనమైన జీవుడు తన పూర్వ వృత్తాంతము గురించి తలంచుకుంటాడా లేక మరిచి పోతాడా. ఈ విషయం అర్థం కావడం లేదు. మోక్షప్రాప్తి పొందిన తరువాత జీవుడి స్థితి ఎలా ఉంటుంది. ఈ ప్రాపంచిక స్థితి కన్నా భిన్నంగా ఉంటుందా! మోక్షం పొందిన తరువాత జీవుడు తన పూర్వవృత్తాంతము గురించి తలచుకుంటాడా లేక తలంచుకోడా! వివరించండి.” అని అడిగాడు ధర్మరాజు.

“ధర్మ నందనా! కపిల మహర్షి ఈ విషయం గురించి కూడా విపులంగా చెప్పాడు. అదే నీకు చెబుతాను. విను. మానవుడు వినడం చేత గానీ, తాకడం చేత గానీ ఆత్మను తెలుసుకోలేడు. మానవుడు తన లోని మనసు ద్వారానే ఇంద్రియములను తెలుసుకుంటాడు. విజ్ఞానస్వరూపు డైన మానవుడు తన మనసు ద్వారా ఇంద్రియములను తెలుసుకొన్నా తెలుసుకోక పోయినా అతనికి ఒరిగేదేమీ లేదు.

ముక్తి పొందిన మానవుడి కి ఈ ఇంద్రియములు జడ పదార్థములతో సమానము. వాటిపని అవి చేసుకొని పోతుంటాయి కానీ మనసుతో సంబంధం

ఉండవు. సాధకుడు ఈ శరీరము లో ఉండి మోక్షమును సాధిస్తే, అతడు ఇంద్రియములను అవి చేసే పనులను నిర్వికారంగా చూస్తూ ఉంటాడు. సాధకుడు తనలోని పంచభూతములను, బుద్ధిని, మనసును అణిచి పెట్టి, పరమాత్మను చేరుకుంటాడు. అట్టి పరమాత్మను చేరుకున్న వాడికి మరలా జన్మ లేదు. జన్మరాహిత్యం పొందుతాడు. ఇదే మోక్షము. దీని కన్నా అధికమైన దశ వేరే లేదు. ఇదంతా మానవుడు గురువు దగ్గర ఉపదేశం పొంది నియమంగా చేయాలి.

ధర్మరాజా! దీనినే సాంఖ్య పద్ధతి అంటారు. ఈ పద్ధతిని బ్రహ్మ దేవుడు కూడా గౌరవిస్తాడు. పరమ పదము పొందడానికి దీనిని మించిన మార్గము మరొకటి లేదు . నీవు కూడా నిర్మలమైన మనస్సుతో ఈ సాంఖ్య పద్ధతిని పాటించి మోక్షమును పొందు.

ధర్మనందనా! నీకు యోగులు, సాంఖ్యులు గురించి చెప్పానుకదా. వారి మధ్య తేడా చాలాస్వల్పము. వారి దృష్టిలో కూడా మార్పు లేదు. యోగి చూచే మాదిరే సాంఖ్యుడు చూస్తాడు. సాంఖ్యుడు చూచే మాదిరే యోగి చూస్తాడు. కాబట్టి మహా మునులు-- యోగులు, సాంఖ్యులు ఒకే మార్గములో పయనిస్తారు-- అని అంటారు. యోగము, సాంఖ్యము అని పేర్లలో బేధము కానీ, దాంట్లో ఇది, దీంట్లో అది గోచరిస్తూ ఉంటుంది. తత్త్వవేత్తలు కూడా వీటి రెండింటి మధ్య అభేదమునే చూస్తారు.

మానవుడు యోగ మార్గమున కానీ, సాంఖ్య మార్గమున కానీ సంచరిస్తూ ఉంటాడు. మోక్షం కోసం ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటాడు. ఒక వేళ దారి తప్పి మోక్షమునకు వెళ్ల లేకపోతే, కనీసం స్వర్గానికి వెళతాడు. అక్కడ స్వర్గ సుఖాలు అనుభవించి మరలా మానవునిగా ఉత్తమమైన జ్ఞానుల ఇంటిలో జన్మించి, తన సాధన కొనసాగిస్తాడు. తుదకు మోక్షమును పొందుతాడు. కాబట్టి నీవు కూడా

ఈ మార్గమే అవలంబించు.” అని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు. అని వైశంపాయన మహర్షి జనమేజయునకు మహా భారత కథను వినిపించాడు.

మహా భారతము,

శాంతి పర్వము, పంచమాశ్వాసాము సమాప్తము

ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్.